

psikhofizichnogo development of child necessity for finding out of separate sides (to the state of health, capacity, sensory, intellectual, emotionally volitional, vocal development, prevailing necessities, interests, formed of knowledges, abilities, skills communicative descriptions, features of conduct, individual displays). A complex study provides for except for the obligatory participating in the inspection of child of different specialists, use of methods of procedures, clinical, pediatric, otorhinolaryngologic, ophthalmology researches with application of modern pair of clinical methods of computer diagnostics; methods of psychological and pedagogical study of child (Analysis of document, study of results of activity and other.). It means that in diagnostic work different specialists must be involved for making of general decision on the basis of principle of objectivity of diagnosis.

Key words: *principle of humanity, purposefulness, specifications, complex study.*

Родименко И. Н. Результаты психолого-педагогической диагностики детей с особыми потребностями

Аннотация. В статье рассматриваются результаты психолого-педагогической диагностики ребёнка с ограниченными возможностями. Обращается особое внимание на использование принципа комплексного изучения ребёнка.

Ключевые слова: *принцип гуманности, целенаправленности, конкретности, комплексное изучение.*

УДК: 37.018.1(510)

Рубан О.М.

До питання міжнародного досвіду соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Анотація. Стаття присвячена висвітленню проблеми сирітства та розгляду міжнародного досвіду з проблеми соціального захисту та влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Ключові слова: *діти, позбавлені батьківського піклування, соціальний захист, опіка дітей-сиріт.*

Сьогодні проблему біологічного та соціального сирітства, нажаль, доводиться вирішувати багатьом країнам світу. Кожна країна відрізняється переважанням причин, які спричинили збільшення кількості соціальних сиріт, однак наслідки цих явищ є спільними проблемами для всіх країн – збільшення кількості дітей, які опинилися без батьківського піклування та потребують піклування з боку держави.

Напрями розв'язання зазначеної проблеми різняться в різних країнах залежно від соціальної, економічної, політичної ситуації в державі, а також визначається рівнем розвитку культури, моралі та загально людських цінностей. Однак існують спільні тенденції спрямування соціальної політики, які визнають та наголошують на необхідності якомога повного задоволення потреб та інтересів дітей, які залишилися без піклування батьків.

В більшості країн перевага надається влаштуванню дітей, позбавлених батьківського піклування, до кола біологічних родичів або друзів родини, після

цього розглядаються сторонні особи, які ретельно готуються до прийняття на себе відповідальності за дітей. Відрив дитини від біологічної родини та влаштування її до закладів інтернатного типу застосовується на сучасному етапі трансформації системи захисту дітей лише у крайньому випадку, за умови, що всі інші шляхи влаштування не можливі. Однак, не дивлячись на розмаїття форм влаштування дітей, пріоритет надається збереженню біологічної родини, налагодженню стосунків батьків і дітей, допомозі батькам у виконанні батьківських обов'язків. Найважливішим є сприяння збереженню зв'язку дитини з біологічними батьками.

Досліджуючи міжнародний досвід влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування Карпенко О.І. зазначає, що форми опіки в практиці інших країн за пріоритетом розподіляються так:

- Усиновлення.
- Опіка в родині біологічних родичів.
- Влаштування в прийомну родину.
- Інтернатний заклад.

В країнах східної Європи Угорщині, Румунії законодавством визначено максимальне наближення умов інтрнатного закладу до умов сімейного виховання. В постсоціалістичних країнах, зокрема і в Україні, подібна реформа викликала бурхливе незадоволення з боку адміністрації інтрнатних закладів. [1].

В Австралії дітьми, які лишилися поза сімейним оточенням є діти та молодь до 18 років, які не можуть жити зі своїми родинами (часто через жорстоке ставлення до них та зневагу).

Такі діти потребують опіки поза родиною. Це включає в себе розміщення дитини або молодої людини з тимчасовими опікунами на коротко- чи довгостроковій основі [15]. Опіка поза родиною може бути організована формально чи неформально. Неформальна опіка ґрунтується на домовленостях, досягнутих без втручання законодавчих органів або судів, а офіційна опіка стає можливою після втручання служб захисту дітей (або за добровільною згодою, або за рішенням служб опіки і захисту дітей в судовому порядку). Дітям, які опинилися поза родиною за рішенням суду можуть бути надані такі види поза сімейного догляду:

Опіка за місцем проживання (*Residentialcare*): надання дітям житла, що передбачає надання місця проживання дітям та залучення оплачуваного персоналу для догляду за ними.

Будинки сімейного типу (*Familygrouphomes*): забезпечення догляду за дітьми, надане департаментом або громадською агенцією. В цих будинках діти мешкають разом із дорослими (ненайманими особами), які піклуються про них, яким відшкодовуються та / або надається субсидія на надання медичної допомоги.

Опіка в родині (*Home-basedcare*): влаштування дитини в будинку опікуна, якому відшкодовуються витрати з догляду за дитиною. Є три категорії догляду на дому: опіка членами родини або кимось з не близьких біологічних родичів (*relativeorshipcare*), опікунство, прийомна сім'я (*fostercare*) та в інших родині або поза родині (*otherhome-basedout-ofhomecare*).

Самостійне життя (*Independentliving*): проживання дітей в приватному пансіоні (гуртожитку) або у найманому (орендованому) житлі.

Інше: влаштування, яке не входить вище зазначених категорій та невідомий тип влаштування. Це може включати в себе школи-інтернати, лікарні, готелі / мотелі і заклади сил оборони [4, с. 46].

В Національній Концепції захисту дітей Австралії 2009-2020 (*The National Framework for Protecting Australia's Children 2009-2020*) зазначено, що позасімейний догляд – це останній варіант, до якого вдаються задля забезпечення безпеки дітей. Підтримка дітей в їх родині, налагодження стосунків, допомога батькам виконувати свої батьківські обов'язки належним чином є пріоритетним напрямом соціальної політики країни [10].

Якщо домашнє середовище не є достатньо безпечним для дітей, і вони потребують поза сімейної опіки, діяльність держави зосереджується на наданні дітям притулку, що забезпечить їм безпеку, стабільність і почуття захищеності.

Важливо зазначити, що в той час як потреба в опікунах для опіки дітей, які позбавлені батьківського піклування зростає, кількість осіб, які здатні бути опікунами – зменшується.

За останніми статистичними даними Австралійського інституту охорони здоров'я і соціального забезпечення (*the Australian Institute of Health and Welfare*) на 30 червня 2013, 40549 австралійських дітей проживали поза сімейним оточенням. Кількість дітей, що проживають поза сімейним оточенням зростає з 6,7 / 1000 (0,67 %) дітей на 30 червня 2012 року до 7,8 / 1000 (0,78 %) дітей на 30 червня 2013.

До цього числа входять діти, які вперше опинилися поза сімейним оточенням, а також діти, які повторно потребують опіки або залишили попереднє місце влаштування та опіки.

Кількість дітей залишених поза сімейним оточенням зростає кожен рік протягом останніх 10 років. Кількість дітей, що опинилися поза сімейним оточенням вже з 30 червня 2009 року збільшилася на 19%.

Щодо влаштування дітей статистика показує, що 93% всіх дітей, що живуть поза родинним оточенням в Австралії перебувають під опікою в родині. З них 43% залучені до прийомних сімей (або патронажного виховання), 48% живуть у членів родини або не близьких родичів і 2% залучені до інших формах опіки в родині [4].

Проблемою системи опіки та прийомних сімей є багаторазова зміна опікунів чи прийомних сімей дітьми, які перебувають поза родинною опікою. 20% дітей змінювали прийому родину та місце влаштування від трьох до п'яти разів, 18% – мали шість - дев'ять опікунів або прийомних родин, 24 % – майже чверть всіх дітей – пережили десять або більше чергових місць проживання та прийомних родин під час перебування в системі опіки. Нестабільність умов проживання та часті зміни місць влаштування дітей можуть спричинити істотний негативний вплив на дітей. Ряд досліджень виявили зв'язок між нестабільністю умов проживання дітей та негативними психосоціальними явищами, такими як емоційні труднощі, проблеми поведінки і поганої успішності. Так, Rubin D. M. та ін. виявили, що нестабільність умов

проживання є «істотним фактором ризику для прояву у дитини проблем з поведінкою, не пов'язаних з основними проблемами, які мала дитина до моменту перебування у прийомних родинах чи опікунів» [11; 14]. Постійна зміна місця проживання може бути значною проблемою для молодих людей, які перебувають під опікою. За даними 2008 року Комісії у справах дітей, молоді та дитячої опіки (Commission for Children and Young People and Child Guardian, 2008) майже 20% опитаних дітей, які потребують влаштування органами опіки стурбовані тим, що вони мають змінювати родину.

Вчені зазначають, що найм достатньої кількості вихователів, які можуть піклуватися про дітей, брати їх на виховання в родині зі зростанням попиту на них є проблемою не лише для Австралії, а й для більшості країн [11; 13]/

Деякі вчені наголошують на необхідності професійної кваліфікації прийомних вихователів задля полегшення процесу їх залучення і можливості допомогти якомога більшій кількості дітей, що опинилися у системі опіки та мають складні поведінкові проблеми [8].

У зв'язку із зосередженням політики захисту дітей на вихованні у біологічних родичів та проблемою найму достатньої кількості прийомних вихователів та опікунів, значно збільшилася частка дітей, які опинилися під опікою родичів [4; 5; 11].

Австралійські вчені звернули увагу на те, що не дивлячись на позитивний досвід опіки дітей біологічними родичами [12], на даному етапі, не існує достатньої кількості наукових даних, щоб об'єктивно завідчити чи є опіка родичами найбільш результативною в процесі виховання та розвитку дітей [7; 13].

В Національній Концепції захисту дітей Австралії 2009-2020 (The National Framework for Protecting Australia's Children 2009-2020) зазначено, поряд з важливістю і необхідністю початкової та подальшої профілактики для зменшення числа дітей, які постраждали від жорстокого ставлення та результатів негативного впливу, що здійснюють на них умови проживання, важливим є забезпечення дітям, постраждалим від жорсткого ставлення, необхідної підтримки та послуг.

В остаточному підсумку, перевага надається спробам налагодити стосунки дитини у власній родині, забезпечити їм турботу та безпеку проживання із батьками. Однак, там, де це неможливо – знайти альтернативні шляхи забезпечення дітям почуття безпеки і стабільності, яких вони потребують. Тоді батьківська відповідальність піклуватися про дитину або молоду людину передається державній виконавчій владі. В межах Національної Концепції захисту дітей Австралії 2009-2020 (The National Framework for Protecting Australia's Children 2009-2020) розроблений Національний стандарт позасімейної опіки, який охоплює надання медичної допомоги, освітніх послуг, залучення дітей до суспільства та культури, забезпечення їм відчуття національної та людської приналежності й ідентичності, безпеки та стабільності життя, спрямовані на здобуття ними позитивного соціального досвіду, загальнолюдських цінностей.

Національний стандарт поза сімейної опіки визначає «позасімейну» опіку як заходи національної політики, спрямовані на зосередження на тих дітях і

молодих людей, які за рішеннями суду лишилися без опіки батьків, а батьківська відповідальність покладена на державну виконавчу владу.

В свою чергу опікун – особа, яка піклується про дитину, якій виплачується регулярна допомога на дитину або для підтримки молоді людини державним органом або неурядовою організацією. Опікуни є зареєстрованими особами, які мають ліцензію або затверджені уповноваженим відділом або неурядовою організацією як прийомні батьки [3].

За Національним стандартом позасімейної опіки кожна дитина і молода людина має індивідуальний план, в якому детально зазначаються особливості її здоров'я, навчання та інших потреб, зокрема:

Стандарт 6: Діти і молоді люди під опікою доступу та участі в освітніх та раннього дитинства дошкільне послуг, щоб максимізувати їх освітніх результатів.

Діти і молоді люди під опікою забезпечуються можливістю отримати якісне виховання та навчання в дошкільному та шкільному віці, що дозволяє їм реалізувати свій потенціал, максимально використовувати можливості життя і внести свій внесок в суспільне життя.

Висока якість освітніх послуг, які дитина отримує в ранньому дитинстві сприяє поліпшенню їх академічних результатів в майбутньому. Раннє втручання забезпечить доступ до якісної дошкільної освіти перед офіційним початком шкільного навчання, що є найбільш ефективним способом допомоги всім дітям реалізувати свій потенціал.

Діти і молоді люди, які перебувають в системі опіки повинні мати ті ж можливості, як і всі інші діти.

Стандарт 7: Діти і молоді люди під опікою принаймні до 18 років одержують підтримку в отриманні відповідної освіти, належного навчання та застосування своїх умінь.

Діти і молоді люди, які опинилися у системі опіки на рівні з іншими дітьми, які живуть з батьками повинні мати можливість навчатися, одержати повну середню освіту, розвиток своїх здібностей, щоб в повному обсязі розкрити свій потенціал, максимально використовувати можливості життя і внести свій внесок в життя суспільства. Дітям та молодим людям 15 – 24 років надається можливість завершення освіти, продовження освіти після школи, одержання професійної підготовки та працевлаштування [3].

Розв'язуючи питання влаштування дітей-сиріт соціальна політика Китайської Народної Республіки передбачає пошук родичів, які можуть опікуватися дитиною, яка залишилася без піклування батьків. Лише після цього, у випадку, якщо родичів знайти не вдалося, відповідальність за цих дітей покладається на Міністерство соціальної політики та органи соціального захисту.

Останнім часом Міністерство соціальної політики вдається до альтернативних способів турботи про дітей-сиріт, які базуються на наступних основних принципах:

- надати дитині родину
- зберегти унікальність та неповторність дитини

- створити атмосферу стабільності
- забезпечити дитині відчуття приналежності до суспільства та родини

Формами опіки в Китаї є:

- опіка родичами – форма опіки, що передбачає можливість передачі опіки над дитиною родичам дітей (бабуся, дідусь, тітка, дядько) або друзям батьків. Однак перевага надається родичам, оскільки в цьому випадку дитина не втрачає зв'язку з біологічною родиною. Так ростуть в Китаї 60% дітей-сиріт.

- опіка прийомними сім'ями, опікунами – система, за якою дитина влаштовується в родинний притулок або приватну родину, які пройшли державну сертифікацію. Таким влаштуванням дитини-сироти займається держава через соціальних агентів.

- всиновлення – форма опіки, що передбачає надання дитині статусу члена родини.

- Будинки сімейного типу – форма опіки, що передбачає виховання в родині з іншими дітьми, які залишилися без батьківського піклування. При цьому діти не втрачають свого статусу дитини, яка залишилася без батьківського піклування.

- Опіка за місцем проживання – форма опіки, що передбачає надання дитині певних соціальних пільг та супровід особи, яка уповноважена вирішувати поточні питання.

Впровадження зазначених видів влаштування дітей розвантажили державну систему соціального захисту. Тепер на державному забезпеченні залишаються, в основному, лише діти-сироти з інвалідністю [9].

В Німеччині дитині, яка втратила батьків до 18 років, сплачується пенсія з батьківського страхування (20% та доплата за сирітство). Якщо дитина-сирота вчиться, або бере участь у будь-яких соціальних проєктах, в такому випадку держава сплачуватиме дитині пенсію до 27 років. Якщо ж освіта буде перериватися військовою службою – до 27,5 років. Часткова пенсія (10 % страхування батьків та доплата за сирітство) сплачується дитині в разі втрати одного з батьків. Пенсія дитини може знизитися на 10,8%, якщо батьки померли до 63-річного віку [16].

В міжнародній практиці дуже розповсюдженими формами турботи про дітей, які залишилися без піклування батьків є опіка та прийомі сім'ї (foster care). Дитина влаштовується в родину або дитячий будинок сімейного типу, на дорослих членів якої покладаються обов'язки турботи про дитину. Опікуватися дитиною може як родина, так і окрема особа – опікун. Однак всі вони проходять підготовку і мають сертифікат державного зразка. Влаштуванням дітей зазвичай займається держава або агент соціальних послуг. Витрати з догляду на дитину компенсуються прийомним батькам державою.

Держава через суд стає суб'єктом, що юридично представляє дитину, а прийомі батьки турбуються про повсякденний добробут дитини та приймають всі юридичні рішення, які стосуються дитини.

Основна частина дітей, яка потребує опіки влаштована в родини біологічних родичів. Найчастіше влаштування під опіку біологічних родичів відбувається неофіційно, без залучення органів судочинства чи соціальних організацій.

Однак в США здобуває все більше популярності офіційне влаштування дітей-сиріт під опіку біологічних родичів. В 2012 році чверть дітей були влаштовані під опіку біологічних родичів офіційно.

Практика влаштування дітей-сиріт під опіку біологічних родичів з'явилася в Південній Австралії в 1866 р. й розповсюдилася до другої половини XIX ст. Опікунів контролювали різноманітні дитячі державні установи. Хоча опіка створювалася як недержавна структура зі спасіння дітей, багато великих організацій брали участь в цьому процесі, які й надавали вагому допомогу системі в кінці 1920-х років, коли система занепадала. В післявоєнні роки та в 1970-х роках система відродилася і до сьогодні є провідною в структурі турботи про дітей, які залишилися без батьківського піклування як місцевих, так й іноземців.

В 1945-1975 роках було всиновлено найбільшу кількість дітей. В подальшому темпи всиновлення знизилися через зростання толерантності суспільства по відношенню до одиноких матерів [2].

В Канаді на 2011 рік система офіційної опіки дітей, які залишилися без батьківського піклування, охоплювала 47,885 осіб. Більшість дітей влаштовані під опіку – 29,590(62%) – були молодше 14 років.

Діти перебувають під опікою до певного віку, межі якого коливаються залежно від регіону. Із досягненням цього віку з опікуна чи прийомних батьків знімається всяляка відповідальність за дитину.

Окремим випадком передання дітей під опіку є всиновлення. Всиновлення передбачає влаштування дитини спочатку до системи опіки чи прийомної родини, а потім повне всиновлення на постійній основі. Діти можуть бути влаштовані під опіку з багатьох причин, зокрема: вилучення з родини державним органом у судовому порядку внаслідок поганої поведінки. Згідно з інформацією Департаменту здоров'я та надання послуг дітям США в 2010 було зареєстровано в системі опіки приблизно 408 тис. дітей. У 25 % випадків метою було всиновлення дітей. В 2010 році 254114 осіб вийшли із системи опіки і 21% дітей був всиновлений. В США на постійну родину очікують більш ніж 100 тис. дітей, які перебувають в системі опіки.

В Індії вперше ініціатором системи опіки був Центральний уряд в 1960-х роках. Перша приватна система опіки була в 1972 в Махараштра. Поступово ця система почала функціонувати і у віддалених областях. В 2001 році після землетрусу 350 дітей-сиріт через систему опіки були влаштовані в родини.

Офіційно в країні існує законодавча база, яка регламентує фінансування системи опіки державою. Однак на практиці цей закон не є ефективним. Зовсім не багато державних установ спромоглися розробити систему опіки. Проте система опіки широко використовується як процедура, що передує всиновленню, що обмежує потенціал цього методу з надання дитині родинного типу турботи.

Потенційні опікуни та прийомні батьки відбираються дуже прискіпливо. Для отримання прав опіки або всиновлення претенденти обов'язково повинні пройти курс навчання впродовж 12 місяців.

В Ізраїлі приблизно 10 тис. дітей перебуває в системі опіки. В країні функціонує Ізраїльська Національна Рада з прав дитини, яка є незалежною

організацією, та функціонує на некомерційній недержавній основі, захищаючи права дітей незалежно від їх релігійної, етнічної, соціальної приналежності. Рада розглядає тисячі позовів з дискримінації прав дитини щорічно та інформує суспільство про стан цієї проблеми, а також ініціює інноваційні проекти спрямовані на боротьбу з проблемами дитини в школі, вдома та в суспільстві.

В 2000 році організація спромоглася домогтися заборони фізичного покарання не лише в школі, а й вдома як такого, що є неефективним та шкідливим для дитини.

В 2010 році був проведений законопроект щодо компенсації дітям, які стали жертвами фізичного чи сексуального насилля.

З 2011 року діє закон, що забороняє допускати до будь-якої роботи з дітьми людей, які були засуджені у зв'язку з виробництвом, використанням, розповсюдженням та рекламою дитячої порнографії.

Ізраїльською Національною Радою з прав дитини було розроблено та затверджено в грудні 2013 закон, який регулює права та обов'язки всіх сторін в системі опіки, включаючи сім'ю, дітей та біологічних батьків.

Стосовно системи опіки діяльність Ради спрямована на боротьбу з бюрократією, яка стає на заваді прийомним батькам та опікунам у прийнятті навіть найпростіших рішень стосовно турботи про дитину, якою вони опікуються.

В Японії система опіки почала діяти приблизно в 1948 році в період розгляду закону про благополуччя дитини. Хоча ідея опіки чи прийому в родину неблагополучної дитини або дитини, яку покинули, з'явилася ще у 1392-1490 роки.

Особливістю японської системи опіки є переконання в тому, що дитині найкраще жити на фермі, ніж в забруднених містах. Родини часто відправляли на ферми своїх дітей, залишаючи при собі лише старшого сина. Фермерські родини брали на себе роль опікунів чи прийомних батьків та отримували за це фінансову винагороду. Вважалося дуже почесним бути вибраними на посаду опікунів або прийомної родини, для чого необхідно було мати бездоганну репутацію.

В 1048 році у Японії було прийнято закон про покращення умов для дітей.

У Великобританії здавна діє система опіки та прийомних сімей. Люди завжди брали в свої родини дітей як на тимчасовій, так і на постійній основі. Хоча законодавча база, що регламентує цей процес з'явилася лише в ХХ столітті. Перша світова війна загострила потребу в законодавчій основі для легалізації всиновлення дітей-сиріт. Перші закони були прийняті в 1926 році. Максимальної активності процес всиновлення дітей припав на 1968 рік і з часом почав вщухати. В основному дітей всиновлюють самотні жінки, які не хочуть народжувати, а потім одружуються і їхні чоловіки також всиновлюють цих дітей.

Опіка в сучасному розумінні вперше мала місце в Честері 1853 року. Священник Джон Армстед забрав дітей з дитячого будинку та влаштував їх в родини. Місцеві Ради були відповідальними за дітей перед законом та виплачували цим родинам кошти на дітей, які до цього виплачувалися дитячому будинку.

Нині держава намагається влаштувати дітей в прийомні родини та сприяти всиновленню.

Останнім часом починаючи з 2007 значно зростає кількість заяв на всиновлення дітей. За 2011 рік заяв збільшилося на 10,8%, порівняно з двома попередніми роками, коли кількість заяв на всиновлення збільшувалися на 6,5% (2009) та 9,2%(2010). На різке збільшення кількості випадків всиновлення вплинула історія 17-ти місячного хлопчика Пітера Конеллі, якого вбив опікун. Цьому опікуну дозволили опіку над хлопчиком всупереч тому, що він раніше був засуджений на 3 роки за сексуальне насилля над хлопчиком. Ця помилка сталася через те, що регіональна рада не перевірила персональні дані потенційного опікуна. Цей інцидент допоміг вдосконалити наявну систему опіки Великобританії.

В США практика опіки та влаштування в прийомні родини почалася в ХІХ ст. 30тис. бездомних дітей жили на вулицях Нью Йорка. Чарльз Лорінг Брейс забрав дітей з вулиці та влаштував їх в прийомні родини по всій країні. Він вірив, що найкраще їм буде в християнських родинях фермерів. Він відправляв дітей потягами. Звідси цей рух дістав назву «Сирітський потяг». Достеменні данні не відомі, але вважається, що в такий спосіб впродовж 1853 – 1890 (1929) років були влаштовані 120 – 250 тис. дітей. Після смерті Брейса його справу продовжили його діти. Вони очолювали спілку допомоги дітям до пенсії. Ця спілка створила систему опікунської турботи, яка стала основою для Федерального акту 1997 року «Про всиновлення та безпеку родини». Організація допомоги дітям і зараз працює як з біологічними так і з прийомними батьками з метою надання родинам стабільності.

З середини ХVІІІст. до початку Великої Депресії сироти влаштовувалися у родини, які попередньо замовляли їх, вказуючи стать, вік, колір волосся та очей. Хоча насправді дітей виставляли в шеренгу на сценах в клубах, на площах вокзалів, де потенційні батьки могли їх роздивитися. Часто так дітей розлучали з рідними братами та сестрами. Іноді їх брали виключно для праці. Однак все ж були бездітні родини, які щиро бажали всиновити дитину.

Опіка в прийомній родині вважається найперспективнішою порівняно з іншими формами опіки. Опіка призначена бути короткочасним виходом, поки знайдеться постійне місце для влаштування дитини. В основному перевага для всиновлення надаватиметься біологічним родичам. Якщо родичі не хочуть або не можуть взяти на себе опіку над дитиною, то переважно шукають опікуна (чи всиновлювача), яким також може бути людина, яка до цього брала участь у житті дитини (вчитель, тренер, друзі батьків). Це робиться для того, щоб в житті дитини була послідовність й вона не відчувала розірваності життя. Якщо вищезазначені особи не знаходяться, то дитина може бути всиновлена незнайомою людиною. Якщо дитина залишилася не влаштованою, то її зараховують в OPPLA (Альтернативний план постійного проживання). В цей час дитина є під опікою держави і може тимчасово або довготривало під опікою родичів, перебувати в прийомній родині, або з опікуном.

З кожним роком кількість дітей, що перебувають під опікою держави та чекають на всиновлення зменшується. Так на період 2000 року в Національний

системі опіки було 547,415 дітей готових до всиновлення. В 2009 році в системі було 423,773 дитини (на 20 % менше), а в 2013 році –104 тис. осіб, серед яких афроамериканців – 41 %, білих – 40 %, латиноамериканців – 15%. Кількість дітей, які відносять себе до сексуальних менших в Національній системі опіки складають значний відсоток, з тієї причини, що їх біологічні родини воліють віддати їх саме з причини сексуальних або гендерних проявів. Введені в систему державної опіки, 75% таких дітей зазнають знущань від однолітків чи дорослого персоналу, що призводить до того, що 40% з них все одно опиняються на вулиці.

Діти можуть залучитися до системи опіки тільки добровільно. Це може статися лише, якщо біологічна родина чи законні опікуни не можуть більше піклуватися про дитину.

Вимушено дитина може потрапити до системи опіки у випадку, якщо вона буда вилучена з біологічної родини або відібрана в опікуна в разі наявного ризику або факту фізичної чи психологічної травми.

В США діти підлягають опіці найчастіше у зв'язку з недоглядом. Дитина опиняється в агенції з захисту та турботи про дітей.

Правила для опікунів та прийомних батьків, а також критерії відбору потенційних опікунів та прийомних батьків варіюються в залежності від законодавства певної місцевості.

У випадках припущення службами у справах захисту дітей особливо гучних помилок (як у випадку з Пітером Конеллі з Великобританії), це стає каталізатором збільшення числа вилучення дітей, а також вдосконалення системи опіки та більш прискіпливого відбору кандидатів на зарахування до числа осіб, які мають право брати на себе відповідальність щодо опіки над дитиною, яка залишилася без батьківської опіки.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED):

1. Карпенко О.І. Правові засади утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: дис... канд.юрид.н.: 22.00.03/ О.І. Карпенко – К., 2001. – 191с.
Karpenko O.I. (2001). *Pravovi zasady utrymannya ta vyhovannya ditey-syrit i ditey, pozbavlenyh batkivskogo pikluvannya. Candidate's thesis.* Kyiv (In Ukrainian).
2. Anne Tweddle, "YouthLeavingCareReport", September 2005.
3. A Priority Project under the National Framework for Protecting Australia's Children 2009 – 2020, 2011.
4. Australian Institute of Healthand Welfare. (2014). *Child Protection Australia 2012-2013*(Child Welfare Series No. 58). Canberra: AIHW, p. 46.
5. Boetto, H. (2010). Kinship care: A review of issues.*Family Matters*,85, 60-67.
6. Bromfield, L. M., &Osborn, A. (2007a).*Kinship care*(NCPC Research Brief No. 10). Retrieved from <www.aifs.gov.au/nch/pubs/brief/rb10/rb10.html>
7. Bromfield, L. M., & Osborn, A. (2007b).*"Getting the big picture": A synopsis and critique of Australian out-of-home care research* (Child Abuse Prevention Issues No. 26). Retrieved from <www.aifs.gov.au/nch/pubs/issues/issues26/issues26.html>.
8. Butcher, A. (2005). Upping the ante! The training and status of foster carers in Queensland.*ChildrenAustralia*,30, 25-30.

9. Child welfare policy for orphaned children in China. Centre for Analysis of Social Exclusion Seminar, LSE, 15 October 2014. Retrieved from <http://sticerd.lse.ac.uk/seminarpapers/ses15102014.pdf>.
10. Council of Australian Governments [COAG], 2009.
11. Delfabbro, P., King, D., & Barber, J. (2010). Children in foster care - Five years on. *Children Australia*, 35(1), 22-30.
12. Mason, J., Fallon, J., Gibbons, L., Spence, N., & Scott, E. (2002). *Understanding kinship care*. Haymarket, NSW: Association of Children's Welfare Agencies and The University of Western Sydney.
13. Osborn, A., Panozzo, S., Richardson, N., & Bromfield, L. (2007). *Foster families* (NCPC Research Brief No. 4). Retrieved from <www.aifs.gov.au/nch/pubs/brief/rb4/rb4.html>.
14. Rubin, D. M., O'Reilly, A. L., Luan, X., & Localio, A. R. (2007). The impact of placement stability on behavioral well-being for children in foster care. *Pediatrics*, 119(2), 336-344.
15. Victorian Department of Human Services. (2007). *The home-based care handbook*. Retrieved from <www.dhs.vic.gov.au/about-the-department/documents-and-resources/reports-publications/home-based-care-handbook>.
16. Your social security rights in Germany Retrieved from http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_en.pdf.

Ruban O.M. On the question of international experience in social protection of orphans and children deprived of parental care

Abstract. The article is devoted to highlighting the problem of orphanhood and review international experience on the issue of social protection and care for orphans and children deprived of parental care.

Keywords: *children deprived of parental care, social protection, guardianship of orphans.*

Рубан О.Н. К вопросу международного опыта социальной защиты детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки

Аннотация. Статья посвящена освещению проблемы сиротства и рассмотрения международного опыта по проблеме социальной защиты и устройства детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки.

Ключевые слова: *дети, лишенные родительской опеки, социальная защита, опека детей-сирот.*

УДК :159. 422. 76. 376. 33

Таранченко О.М.

Супровід осіб з порушеннями розвитку: еволюційний поступ у вітчизняній системі освіти

Анотація. У статті висвітлюються окремі аспекти модернізації освіти осіб з порушеннями розвитку в Україні та організації системи супроводу.

Ключові слова: *система освіти осіб з порушеннями розвитку, служба супроводу, інклюзія.*